

Хәбәр

Жөмләнең ия
турында хәбәр итә
һәм аның белән
бәйләнәп килә
торган баш кисәге.

Фигыль
хәбәр

Исем
хәбәр

Сораулары

Нишлә?

Күпме?

Нинди?

Һ.б.

1. Бер тавыш килде колакка,
яңгырады бер заман...(Г.
Тукай.)

2. Карлыгачлар искиткеч тату,
бердәм халык. (Г.Хәсәнов.)

3. Бер-булды, ике- булды, урта
бармак-өченчесе. (М.Галиев.)

Гади фигыль хәбәр

1. Таллар, тынып, уйчанланып, башларын суга игәннәр. (А.Шамов.)
2. Иртәгә шушы вакытта Әхмәт абзый тагын су алырга төшәчәк. (М.Мәһдиев.)
3. Гөр, шау-шу экренләп басылды. (А. Шамов.)

Тезмэ фигыль
хэбэр

Фразеологизмнар

Таркалмый
торган
сүзтезмэлэр

1. Ул үз-үзен кулга алырга
өлгерде. (Х.Сарьян.)

2. Кылт итеп искә төшәдер
намнары, дәүләтләре...
(Г.Тукай.)

3. Юлыбыз һаман дәвам итә.
(Г.Тукай.)

Кушма фигыль хәбәр

Фигыль

Ит, бул, исә,
иде ,ал, бел,
икән, яз,
жибәр, башла,
тотын,кереш һ.
б.

1. Кырлар өстендә, күзне камаштырып,
язгы карның көмеш бизәге балкып
тора. (Г.Бәширов.)

2. Аның тавышында хәзер дулкынлану
һәм нәрсәгәдер соклану, горурулану
сизелә иде. (Г.Бәширов.)

3. Болын да чалгычыны көтә башлады.
(Г.Хәсәнов.)

Исем хәбәр

Гәди

Кушма

Тезмә

Гади исем
хәбәр.

1. Безнекеләр-сабыр .(Зөлфәт.)
2. Чират буенча мин-
алтынчы.(Г.Бәширов.)
3. Амбар төбендә икмәк бар,
картлар сүзендә хикмәт
бар.(Мәкаль)

Тезмә исем хәбәр

1. Су анасы мин... (Г.Тукай.)
2. Ә хәле аның- жылкә кашырлык
.(Х. Сәръян)
3. Зөлфияләрнең өйләре- калай түбәле.
Г.Лотфи.)

Кушма исем
хәбәр

Фигыльдән
кала сүз
төркемнәре

иде, икән, бул,
тор, түгел,
әле, бугай,
ахры, соң

1. Зөһрә –минем бик яшерен
йөрәк серем иде.(Ә.Еники.)

2. Төз түгел куллар, аяклар да-
ботак-тармак кеби.(Г.Тукай)

3. Һәр таш монда миңа таныш
сыман. (Зөлфәт)

Хэбэрне тикшерү тэртибе

1. Жөмләнең хэбэре билгеләнә.
2. Хэбэрнең нинди булуы әйтелә: гади фигыль хэбэр, гади исем хэбэр, кушма фигыль хэбэр, кушма исем хэбэр.
3. Хэбэрнең ничек белдерелүе әйтелә:
 - а) гади фигыль хэбэр- кайсы фигыль төркемчәсе;
 - ә) гади исем хэбэр- нинди сүз төркеме;
 - б) кушма фигыль хэбэр-фигыль төркемчәсе һәм ярдәмче фигыль; яки фигыль төркемчәсе һәм ярдәмче фигыль функциясендә килгән мөстәкыйль фигыль;
 - в) кушма исем фигыль-нинди сүз төркеме һәм ярдәмче фигыль.
4. Хэбэр ия белән яраклашкан булса, нәрсәдә яраклашкан икәнлегә билгеләнә.

Кабатлау

1. Хәбәрнең жөмләдәге функциясен аңлатыгыз.
2. Хәбәр нинди сүз төркемнәре белән белдерелә?
3. Гади фигыль хәбәр кайсы очракта ия белән зат-санда яраша?
4. Кушма хәбәрләрдә хәбәрнең төп мәгънәсе кайсы өлештә бирелә?
5. Ярдәмче фигыльләр нәрсәне белдерә?

Жөмлөлөргө бирелгөн хэбэрлэрне туры китереп ЯЗЫГЫЗ.

1. Аш кадерен ач ... , тун кадерен ялангач
2. Батыр яуда ... , телчэн дауда
3. Бүредэн курыккан урманга
4. Мэдинэнен өе мәктәптән шактый
5. Әңгәмә аны бик
6. Безнең песи-
7. Бер карасаң, дөнья- тоташ ..., бер карасаң- гади

Хэбэрлэр: уен гына, ерак, беленер, кызыксындырды, белер, жиденчесе, сугыш, бармас.